

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU22

Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning

---

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen.

Lagändringarna innebär bl.a. att kommunen i ett positivt planbesked enligt plan- och bygglagen ska redovisa vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas vid en detaljplaneläggning, om en fastighetsägare, byggherre eller någon annan som tar initiativ till en planläggning (planintressent) har begärt det, och att planintressenten under vissa förutsättningar ska få möjlighet att begära att länsstyrelsen yttrar sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de intressen som länsstyrelsen har tillsyn över. Lagändringarna innebär även vissa förtydliganden i plan- och bygglagen, däribland att det av lagen ska framgå att de underlag som behövs när en detaljplan eller områdesbestämmelser tas fram även får tas fram av någon annan än kommunen. Syftet med lagändringarna är att möjliggöra snabbare planprocesser genom ökad förutsebarhet och att planintressenten ska kunna påbörja arbetet med att ta fram planeringsunderlag innan kommunen har möjlighet att påbörja planläggningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns två reservationer (M, SD, KD) och tre särskilda yttranden (M, C, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:131 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning.

Två yrkanden i följdmotioner.

Två yrkanden i en motion från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Lagstiftningens framtida utformning m.m.	7
Reservationer	10
1. Riktlinjer och kvalitetskrav i den nya processen, punkt 2 (SD)	10
2. Planprocessen för småhusprojekt, punkt 3 (M, SD, KD)	11
Särskilda yttranden	12
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (M)	12
2. Behovet av ytterligare reformer när det gäller planprocessen (C)	12
3. Behovet av ytterligare reformer när det gäller planprocessen (L)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
Följdmotionerna	15
Motion från allmänna motionstiden 2020/21	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:131 och avslår motion

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9.

Lagstiftningens framtida utformning m.m.

2. Riktlinjer och kvalitetskrav i den nya processen

Riksdagen avslår motion

2020/21:3946 av Roger Hedlund m.fl. (SD).

Reservation 1 (SD)

3. Planprocessen för småhusprojekt

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 8 och

2020/21:3957 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M).

Reservation 2 (M, SD, KD)

Stockholm den 15 juni 2021

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilander (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Lars Beckman (M), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M), Jon Thorbjörnson (V), Malin Danielsson (L) och Johnny Skalin (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2020/21:131 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som har anknytning till lagförslagen i betänkandet. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I betänkandet behandlar utskottet även regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden om privat initiativrätt till en detaljplan och en snabbare plan- och bygglovsprocess (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180 och bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79).

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om privat initiativrätt och avslår ett motionsyrkande som tillgodoses genom förslaget.

Jämför det särskilda yttrandet (M).

Propositionen

I propositionen, som bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, föreslås att kommunen i ett positivt planbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900), nedan PBL, ska redovisa vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas vid en detaljplaneläggning, om en fastighetsägare, byggherre eller någon annan som tar initiativ till en planläggning (planintressent) har begärt det. Det föreslås även att planintressenten ska få möjlighet att begära att länsstyrelsen yttrar sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de intressen som länsstyrelsen har tillsyn över, bl.a. riksintressen, strandskydd och hälsa och säkerhet. För att planintressenten ska få möjlighet att begära ett yttrande från länsstyrelsen, ska det krävas att kommunen medger det i planbeskedet.

Vidare föreslår regeringen vissa förtydliganden i PBL, däribland att det av lagen ska framgå att de underlag som behövs när en detaljplan eller områdesbestämmelser tas fram, även får tas fram av annan än kommunen. Kommunen ska dock ha kvar ansvaret för att säkerställa att underlaget visar planeringsförutsättningarna på ett korrekt och tillförlitligt sätt. Om underlag tagits fram av enskilda, ska det framgå av den planbeskrivning som hör till detaljplanen.

Syftet med förslagen är att möjliggöra snabbare planprocesser genom ökad förutsebarhet och att planintressenten ska kunna påbörja arbetet med att ta fram planeringsunderlag innan kommunen har möjlighet att påbörja planläggningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021.

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade våren 2015 om ett tillkännagivande om att regeringen borde låta utreda hur regler som medger en privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180). Vidare beslutade riksdagen hösten 2015

om ett tillkännagivande om att regeringen borde utreda åtgärder som kan leda till en snabbare plan- och bygglovsprocess (bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79).

Regeringen anser att riksdagens tillkännagivanden är slutbehandlade med de förslag som lämnas i propositionen.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om regeringen bör gå vidare med Översiktsplaneutredningens förslag i slutbetänkandet SOU 2019:9 om att planintressentens medverkan ska förtydligas och på egen begäran i viss mån utökas, i syfte att snabbare få fram en detaljplan och därmed korta tiden från projektidé till färdig byggnad.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Därigenom är det förslag som lämnas i motionen tillgodosett, och det finns inte behov av ett tillkännagivande från riksdagen i frågan. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet delar regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivanden får anses slutbehandlade med de förslag som lämnas i propositionen.

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknuter till lagförslagen.

Lagstiftningens framtida utformning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med förslag dels om att en vägledning och riktlinjer bör tas fram för den nya processen, dels om att fastighetsägare i vissa fall ska kunna kräva av kommunen att ett detaljplaneförfarande inleds. När det gäller förslaget om vägledning och riktlinjer hänvisar utskottet till att regeringen avser att ta de initiativ som behövs för att en vägledning ska kunna tas fram. När det gäller förslaget om enskildas rätt att kräva att ett detaljplaneförfarande inleds anser inte utskottet att en sådan rätt för enskilda skulle vara ändamålsenlig med hänsyn till kommunernas planmonopol.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (M, SD, KD).

Motionerna

Roger Hedlund m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2020/21:3946 ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram tydliga riktlinjer och krav för den nya processen om privat initiativrätt som är lättillgängliga för planintressenten. Enligt motionärerna finns det ett behov av att specificera kraven och kvalitetssäkra processen, bl.a. vad gäller kommunens redovisning i planbeskedet av vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas vid planläggningen.

Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3957 ett tillkännagivande om att fastighetsägare som vill genomföra ett mindre projekt på privat mark ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om det inte står i strid med översiktsplanen och kommunen anser att en detaljplan krävs för att bygglov för småhus ska kunna ges. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 8.

Propositionen

Behov av vägledning

I propositionen (s. 34) bedömer regeringen, mot bakgrund av vissa remissynpunkter, att kommunens arbete med att kvalitetssäkra planeringsunderlag i viss mån kan tänkas öka i omfattning om fler planeringsunderlag tas fram på planintressentens initiativ – i vart fall om kommunen inte bistår planintressenten i arbetet med att precisera vilka frågor som behöver utredas.

Regeringen anser att det behövs vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar, t.ex. geotekniska undersökningar, naturvärdesinventeringar och utredningar om vatten

och avlopp. En sådan vägledning skulle enligt regeringen även skapa förutsebarhet för planintressenter och utgöra ett stöd för konsulter och andra utomstående vid deras medverkan i detaljplaneläggningsprocessen. Vägledningen kan i sin tur begränsa behovet av revideringar och kompletteringar av det underlag som en konsult tar fram. Regeringen avser därför att ta de initiativ som behövs för att en sådan vägledning ska kunna tas fram. Regeringen bedömer att en sådan nationell vägledning bör leda till att kommunen inte behöver ta fram en egen vägledning eller egna kommunala riktlinjer.

Frågan om initiativrätten bör formaliseras eller utökas ytterligare

I propositionen bedömer regeringen att möjligheten för enskilda att inleda detaljplaneläggning inte bör formaliseras eller utökas ytterligare. I denna del anför regeringen bl.a. följande:

Att det i princip enbart är kommunen som kan inleda ett detaljplaneärende är en väsentlig förutsättning för det kommunala planmonopolet och för att kommunen ska kunna axla det ansvar som följer med planmonopolet. Enligt utredningen skulle en rätt för enskilda att inleda ett planärende lämpligen behöva kombineras med en rätt för den enskilde att få planförslaget prövat av kommunen inom en viss tid. Som framgår av utredningen skulle det då kunna finnas en risk för att kommunen hamnar i en situation där handläggningen av mindre angelägna planförslag från en enskild planintressent behöver prioriteras framför de förslag som kommunen själv handlägger, eller som av annat skäl bör prioriteras för att de från allmän synpunkt är av större betydelse (SOU 2019:9 s. 125).

I likhet med utredningen anser regeringen att en sådan ordning inte vore lämplig eftersom det skulle leda till att planmonopolet urholkas väsentligt. Om kommunen får svårare att styra över bebyggelseutvecklingen, skulle det även påverka kommunens möjlighet att fullgöra sitt ansvar för t.ex. trafik, skola, vattenförsörjning, avlopp och avfallshantering enligt flera olika specialförfattningar. Det vore inte ändamålsenligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag om ändringar i plan- och bygglagen.

Som framgår ovan anser regeringen att det behövs en vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar. Regeringen avser därför att ta de initiativ som behövs för att en vägledning ska kunna tas fram. Det finns därmed inte behov av ett sådant tillkännagivande som föreslås i motion 2020/21:3946 (SD). Riksdagen bör avslå motionen.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att en fastighetsägare i vissa fall ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande. Att det i princip enbart är kommunen som kan inleda ett detaljplaneärende är, som regeringen anför i propositionen, en väsentlig förutsättning för det kommunala planmonopolet och för att kommunen ska kunna axla det ansvar som följer med detta. Som regeringen anför skulle en

rätt för enskilda att inleda ett planärende kunna leda till att planmonopolet urholkas väsentligt, vilket inte vore ändamålsenligt. Riksdagen bör därför avslå motion 2020/21:3102 (M) yrkande 8 och motion 2020/21:3957 (M).

Reservationer

1. Riktlinjer och kvalitetskrav i den nya processen, punkt 2 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Angelica Lundberg (SD) och Johnny Skalin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3946 av Roger Hedlund m.fl. (SD).

Ställningstagande

Syftet med regeringens förslag är att möjliggöra snabbare planprocesser genom att även planintressenten ska kunna påbörja arbetet med att ta fram planeringsunderlag innan kommunen påbörjar planläggningen. Vi tror att förslaget ger positiva effekter på så sätt att planprocessen kan kortas ned, och flera externa aktörer får möjlighet att ta initiativ till planer och underlag till dessa. En snabbare handläggningstid för planläggningen kan dessutom gynna konkurrensen inom byggsektorn.

Som framgår av propositionen kommer förslaget att leda till ytterligare handläggning vid länsstyrelserna eftersom en ny ärendekategori tillkommer. Även för kommunerna kan förslaget medföra ett visst merarbete. Bland annat av detta skäl är det viktigt att ta fram tydliga riktlinjer till berörda aktörer. Kommunerna behöver t.ex. få vägledning när det gäller deras uppgift att i planbeskedet redovisa vilket underlag som kan behövas vid planläggningen. Att en planintressent ska kunna ta fram utredningar och underlag medför vidare ett behov av riktlinjer om vilka kvalitetskrav som ska ställas vid upprättandet av olika utredningar. Det behöver vidare förtydligas att dessa underlag får tas fram av kommunen och andra än planintressenten.

Vi anser att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att kraven specificeras och att processen kvalitetssäkras i enlighet med det som vi anför ovan. Förslagsvis kan Boverket få i uppdrag att utarbeta riktlinjer om tydliggörande av processen, ansvarsfördelningen och vilket underlag som vanligen behövs. Riktlinjerna bör kunna nås via Boverkets och kommunernas webbplatser. Det ska tilläggas att ansvaret för kvalitetssäkringen och kontrollen självklart fortfarande ska ligga hos kommunerna.

Det som vi har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Planprocessen för småhusprojekt, punkt 3 (M, SD, KD)

av Larry Söder (KD), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilander (SD), Lars Beckman (M), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M) och Johnny Skalin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 8 och
2020/21:3957 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M).

Ställningstagande

Vi ställer oss positiva till regeringens förslag som syftar till att möjliggöra snabbare planprocesser genom ökad förutsägbarhet och att planintressenten ska kunna påbörja arbetet med att ta fram planeringsunderlag redan innan kommunen har möjlighet att påbörja planläggningen. Förslaget ligger helt i linje med vad vi har föreslagit i motion 2020/21:3102 (M) yrkande 9 (se vårt särskilda yttrande nedan).

Vi vill framhålla att Sveriges kommuner har ett stort ansvar – det kommunala planmonopolet förpliktigar. Det är av yttersta vikt att planläggningen i kommunerna prioriteras så att planprocesser kan startas och genomföras i den takt och på det vis som fastighetsägare, byggherrar eller andra initiativtagare önskar.

Vi menar att rättigheterna för dem som önskar bygga småhus bör stärkas ytterligare i relation till kommunen. När det rör sig om mindre projekt anser vi att en fastighetsägare ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om detta inte står i strid med översiktsplanen och kommunen anser att det krävs för att bygglov för småhus ska kunna ges. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (M)

Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M) anför:

Eftersom vi anser att det är angeläget att snabbt få fram detaljplaner för att kunna förkorta tiden från projektidé till färdig byggnad väckte vi, under hösten 2020, ett förslag till tillkännagivande om att regeringen omgående skulle gå vidare med de förslag som lämnats i betänkandet SOU 2019:9. Eftersom regeringen nu har gått vidare med förslagen och lagt fram denna proposition avstår vi från att reservera oss till förmån för yrkandet.

2. Behovet av ytterligare reformer när det gäller planprocessen (C)

Ola Johansson (C) anför:

Regeringens förslag om en privat initiativrätt är ett steg i rätt riktning för att snabba på byggprocesserna genom ökad förutsebarhet. Arbetet med att undanröja hindren för nybyggnation måste dock fortsätta.

För att lägga grunden för lokal utveckling och tillväxt i hela landet behövs det mer långtgående reformer av reglerna för byggandet i Sveriges landsbygder. Jag menar att principen bör vara att bygglovskraven slopas utanför detaljplanlagt område, men att kommunerna har möjlighet att avgöra var bygglov fortfarande ska krävas. På så sätt kan det kommunala självstyret stärkas över både byggpolitiken och den lokala utvecklingen. Samtidigt stärks äganderätten och den personliga friheten att bygga, renovera och bygga ut sin fastighet. Dessutom ger det fler möjligheter till ett ökat inflytande över sin egen mark.

I följdmotionen 2020/21:3957 (M) lämnas förslag som går ut på att ytterligare stärka rättigheterna för dem som önskar bygga småhus. Enligt förslaget bör en fastighetsägare i mindre projekt kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om detta inte står i strid med översiktsplanen och kommunen anser att det krävs för att bygglov för småhus ska kunna ges. Jag anser att detta är ett bra förslag.

Förslaget i propositionen bygger emellertid på en överenskommelse mellan regeringen och Centerpartiet och Liberalerna. Detta hänger ihop med den sakpolitiska överenskommelsen som träffades mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet i januari 2019 (januariavtalet), och som bl.a. innebär att regler ska införas om utökade möjligheter för privat initiativrätt med bibehållet kommunalt ansvar för översiktsplanering, planbeslut och bostadsförsörjning.

Med hänsyn till januariavtalet och överenskommelsen med regeringen har jag i detta ärende avstått från att väcka motförslag i en följdmotion. Av samma

skäl avstår jag från att ansluta mig till reservationen om planprocessen för småhusprojekt.

Som framgår ovan anser jag att det finns mer att göra på området. Jag kommer att i andra sammanhang fortsätta att driva frågan om behovet av ytterligare reformer när det gäller planprocessen för att undanröja hindren för nybyggnation.

3. Behovet av ytterligare reformer när det gäller planprocessen (L)

Malin Danielsson (L) anför:

En väl fungerande bostadsmarknad kräver systemreformer med liberal inriktning och att onödiga hinder i plan- och byggprocesserna tas bort. Jag och partikollegor har i andra sammanhang redogjort för olika liberala förslag på området, se t.ex. reservation 11 i betänkande 2020/21:CU13 Planering och byggande.

Det finns bl.a. anledning att undersöka instrumentet fördjupad översiktsplan för att utreda om denna plantyp skulle kunna överta detaljplanernas roll. Det bör vidare undersökas om det bör finnas en möjlighet att tillåta byggprojekt i ett område trots att den antagna planen har överklagats. Detta skulle t.ex. kunna gälla om överklagandena enbart riktar sig mot delar av planområdet och det finns ett starkt allmänt intresse av att bostäder byggs. För att ytterligare effektivisera planprocesserna finns det också anledning att överväga om det är möjligt att genom nya bestämmelser i lag eller förordning begränsa den sakägarkrets som har rätt att överklaga bygglovs- och detaljplanebeslut. Denna krets är i dag i hög grad praxisbunden.

Ledtiderna i planprocesserna bör vidare kunna kortas genom en översyn av vilka detaljkrav som kan skrivas in i en detaljplan. Som Planprocessutredningen konstaterade i SOU 2015:109 innehåller detaljplaner för större bostadsprojekt ofta mycket långtgående regleringar av smådetaljer i byggnadernas utseende. Detta skapar ofta problem i genomförandet av byggplanen eftersom utrymmet för nytänkande eller ändrade önskemål blir alltför begränsat. Jag menar att Planprocessutredningens förslag om att begränsa möjligheten att reglera färg, material och tekniska egenskaper på en ny byggnad bör kunna tas till vara i ytterligare regelförenklingar.

Det finns sammanfattningsvis flera åtgärder som jag anser behöver vidtas för att möjliggöra ännu snabbare planprocesser. Förslaget i denna proposition bygger emellertid på en överenskommelse mellan regeringen och Centerpartiet och Liberalerna. Detta hänger ihop med den sakpolitiska överenskommelsen som träffades mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet i januari 2019 (januariavtalet), och som bl.a. innebär att regler ska införas om utökade möjligheter för privat initiativrätt med bibehållet kommunalt ansvar för översiktsplanering, planbeslut och bostadsförsörjning.

Med hänsyn till januariavtalet och överenskommelsen med regeringen har jag i detta ärende avstått från att väcka motförslag i en följdmotion. Som framgår ovan anser jag dock att det finns mer att göra på området. Jag kommer att i andra sammanhang fortsätta att driva frågan om behovet av systemreformer med liberal inriktning när det gäller plan- och byggprocesserna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:131 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionerna

2020/21:3946 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram tydliga riktlinjer och krav för stärkt kvalitetssäkring kring den nya processen för privat initiativrätt som är lättillgängliga för planintressenten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3957 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsägare ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om det inte står i strid med översiktsplanen och kommunen anser att det krävs för att bygglov för småhus ska kunna ges och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en fastighetsägare som vill genomföra ett mindre projekt på privat mark ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om det är förenligt med översiktsplanen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planintressentens medverkan i detaljplaneförfarandet ska förtydligas och på planintressentens begäran i viss mån utökas och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 4 kap. 33 §, 5 kap. 3, 5, 8, 11 e, 21, 32 och 39 §§ och 13 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 kap. 5 a och 5 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.33 §¹

Planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av

1. planeringsförutsättningarna,
2. planens syfte,
3. hur planen är avsedd att genomföras,
4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser, *och*
5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikel-

4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser,
5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikel-

sen, och
 6. om något av de underlag som avses i 5 kap. 8 § har tagits fram av en enskild, vilket underlag det i så fall är och vem som har tagit fram det.

Planbeskrivningen ska innehålla det illustrationsmaterial som behövs för att förstå planen.

Av redovisningen enligt första stycket 3 ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda. Vidare ska det framgå om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar, dessa avtals huvudsakliga innehåll och konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal.

5 kap.

3 §

En begäran om planbesked ska vara skriftlig och innehålla en beskrivning av det huvudsakliga ändamålet med den avsedda åtgärden och en karta som visar det område som berörs.

¹ Senaste lydelse 2015:668.

Om åtgärden avser ett byggnadsverk, ska begäran också innehålla en beskrivning av byggnadsverkets karaktär och ungefärliga omfattning.

Om den som gör begäran vill få besked om vilket planeringsunderlag som kan behövas vid planläggningen och ha möjlighet att begära ett sådant yttrande från länsstyrelsen som avses i 5 b § första stycket, ska även det anges i begäran.

5 §²

Av planbeskedet ska det framgå om kommunen avser att inleda en planläggning.

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet

1. ange den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att

a) inledas, och

b) ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser, och

2. redovisa vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas vid planläggningen, om den som har gjort begäran om planbesked vill få besked om det.

Om kommunen inte avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange skälen för det.

5 a §

Om den som har gjort begäran om planbesked vill ha möjlighet att begära ett yttrande från länsstyrelsen enligt 5 b § första stycket, får kommunen i planbeskedet medge det.

Ett medgivande förutsätter att länsstyrelsens yttrande kan antas främja planläggningen.

Medgivandet gäller till den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att inledas enligt 5 § andra stycket 1 a, om kommunen inte bestämmer annat i planbeskedet.

² Senaste lydelse 2011:335.

5 b §

Länsstyrelsen ska yttra sig över vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sin skyldighet enligt 22 §, om den som har fått ett medgivande enligt 5 a § begär det.

Länsstyrelsen ska skicka sitt yttrande till kommunen och den som har fått medgivandet.

8 §

I arbetet med att ta fram en detaljplan ska det, om det inte är uppenbart onödigt, finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning.

I arbetet med att ta fram en detaljplan ska det, om det inte är uppenbart onödigt, finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning. *Vidare ska det planeringsunderlag som behövs finnas.*

Underlagen enligt första stycket får tas fram av kommunen eller av annan.

11 e §³

Under samrådstiden ska kommunen hålla planförslaget tillgängligt för alla som vill ta del av det. Kommunen ska också se till att *det underlag som avses i 8–10 §§ finns tillgängligt* liksom det planeringsunderlag *i övrigt* som kommunen anser har betydelse för bedömningen av förslaget.

Under samrådstiden ska kommunen hålla planförslaget tillgängligt för alla som vill ta del av det. Kommunen ska också se till att *de grundkartor och den fastighetsförteckning som avses i 8 § och det program som avses i 10 § finns tillgängliga*, liksom det planeringsunderlag som kommunen anser har betydelse för bedömningen av förslaget.

21 §⁴

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för alla som vill granska det. Kommunen ska också se till att *det underlag som avses i 8–10 §§ och den samrådsredogörelse som avses i 17 § finns tillgängliga* liksom det planeringsunderlag *i övrigt* som

Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för alla som vill granska det. Kommunen ska också se till att *de grundkartor och den fastighetsförteckning som avses i 8 §, det program som avses i 10 § och den samrådsredogörelse som avses i*

³ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2020:76.

⁴ Senaste lydelse 2014:900.

kommunen anser har betydelse för bedömningen av förslaget. 17 § finns tillgängliga, liksom det planeringsunderlag som kommunen anser har betydelse för bedömningen av förslaget.

Om förslaget är ett sådant som avses i 7 a § och kungörandet har samordnats enligt 18 a § andra stycket, får kommunen fullgöra sin skyldighet enligt första stycket genom att hålla en kopia av handlingarna i det andra ärendet tillgänglig i den mån informationen finns där.

32 §⁵

När beslutet att anta detaljplanen har fått laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen fick laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

2. inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 8 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i 11 d § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

39 §⁶

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser *fastighetsförteckning*, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket, 11 d–15 §§, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § *förutom* i den del som avser *grundkartor*, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket, 11 d–15, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

⁵ Senaste lydelse 2020:76.

⁶ Senaste lydelse 2020:76.

13 kap.4 §⁷

Följande beslut av länsstyrelsen får inte överklagas:

1. beslut enligt 3 kap. 18 a § om ett reviderat granskningsyttrande,
  2. beslut enligt 5 kap. 5 b § om vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sin skyldighet enligt 5 kap. 22 §,
2. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
  3. beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut, eller
3. beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.
  4. beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2021.

2. Äldre bestämmelser i 4 kap. 33 § gäller fortfarande för ärenden om detaljplaner som har påbörjats före den 1 augusti 2021 och mål och ärenden som avser överklagande och överprövning av sådana detaljplaner till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

⁷ Senaste lydelse 2020:76.